

צוואות, ייפוי כוח מתמשכים והסדרים בין דוריים מזכר לקוחות – מרץ 2020

לקוחות יקרים,

צוק העיתים שמזמן לנו משבר הקורונה מביא רבים להתעניין בעריכה ובחתימה של **צוואה**, ככל שכזו לא נעשתה קודם לכן.

חוסר הוודאות במצב שנוצר מעורר מחשבה על האפשרות שטרם פטירתנו נגיע למצב בו לא נהיה מסוגלים לקבל החלטות מושכלות כמי "שמבינים בדבר" קודם לקבלתן. בשנת 2016 נכנס לתוקף תיקון לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962 ("חוק הכשרות") המעגן את הכלי של **ייפוי כוח מתמשך**, אשר עומד על הפרק כאשר אנשים מגיעים למצב פיזי או מנטלי שפוגע ביכולתם לקבל החלטות.

כלים חשובים אלה של צוואה וייפוי כוח מתמשך, עשויים להימצא כבלתי מספקים ובלתי מספיקים שעה שמדובר באדם הרוצה להסדיר את התנהלותם של נכסים רבים ומורכבים שבשליטתו, כגון חברות פעילות. במצבים כאלה נדרש לבצע תכנית **מעבר בין דורי** מקיפה ופרטנית שנותנת מענה מקיף לשלל הבעיות העסקיות (תהליכי קבלת החלטות; זכויות חתימה; הוראות לגבי עבירות מניות, וכיוב'), הכלכליות והמיסוייות שהנסיבות מעוררות.

יחד עם המחשבה על עריכת צוואה וייפוי כוח מתמשך בזמנים אלה, המעבר לעבודה במתכונת חירום במשק והוראות משרד הבריאות בעת הזו מעלים גם לא מעט אתגרים בעריכה ומתן תוקף למסמכים הללו שברגיל היו נערכים ונחתמים בפגישות אישיות.

צוואה

חוק הירושה, תשכ"ה-1965 ("חוק הירושה") מכיר ב-4 צורות שונות של צוואה:

1. בכתב יד.
2. בעדים.
3. בפני רשות.
4. בעל-פה (בהתקיים נסיבות מיוחדות).

הצורה הנפוצה יותר של הצוואה היא **צוואה בעדים**, שעל פי חוק הירושה "תהיה בכתב, תצוין בתאריך ותיחתם ביד המצווה בפני שני עדים לאחר שהצהיר בפניהם שזו צוואתו; העדים יאשרו באותו מעמד בחתימת ידם על פני הצוואה שהמצווה הצהיר וחתם כאמור."

אף שלכאורה אין למצווה חובה להסתייע בעורך דין לשם כך, בפועל מקובל שעורך הדין מסייע למצווה לערוך את צוואתו עד שזאת נחתמת על ידו במעמד שני עדים ובנוכחות עורך הדין. במצב הנוכחי, עקב משבר הקורונה וההנחיות הנלוות לו ברור כי קיים קושי מובנה לקיים את התהליך האמור, בוודאי את דרישות הדין להצהרה וחתימה בפני שני עדים.

על פני הדברים, חוק הירושה נותן מענה לעריכת צוואה גם במצבים כגון זה בו אנו מצויים היום – צוואה בכתב יד. על פי חוק הירושה "צוואה בכתב יד תיכתב כולה ביד המצווה, תישא תאריך כתוב בידו ותיחתם בידו."

צוואה בכתב יד כשמה כן היא – עליה להיות ערוכה בכתב ידו של המצווה ולהיחתם על ידו. צוואה מודפסת במחשב או צוואה בכתב ידו של אחר שהוכתבה על-ידי המצווה אינן קבילות, למעט חריגים באישור בית המשפט.

כתב ידו האוטנטי של המצווה הוא מרכיב יסודי. היא אינה יכולה להיות ערוכה בסיוע של צד שלישי, לרבות עורך דין, שאחרת עליה להיחתם בפני עדים כאמור לעיל.

מובן שאפשרות עריכת צוואה בכתב יד קיימת, אולם כפי שצוין לעיל, בצוואה מעין זאת מאבד המצווה את היכולת להסתייע בעורך דין וביועצים רלוונטיים נוספים, על היתרונות שבכך. כפי שמתואר במזכר זה להלן, את האתגר של עריכה וחתימה בפגישה פיזית פתר האפוטרופוס הכללי בקשר ליפויי כוח באמצעות כללים ברורים כיצד לבצע את התהליך באמצעות היוועדות חזותית.

גם באשר לחתימה ואימות של תצהיר ניתן פתרון דומה על ידי הסדרה פרוצדורלית של תהליך האימות (ר' לעניין זה החלטת ועדת האתיקה הארצית (את/20/39) בקישור הבא: <https://www.gov.il/blobFolder/news/decision-ethics-committee-corona/he/decision-ethics-committee-corona.pdf>).

עוד בימים אלה צפויה כנסת ישראל לאמץ הוראות דומות שיאפשרו את עבודת הרשות המחוקקת והצבעה במליאת הכנסת באמצעות היוועדות חזותית באמצעות קידום תיקון מוצע לחוק יסוד הכנסת (ר' בקישור - <https://www.maariv.co.il/news/politics/Article-757196>).

בין היתר על רקע אלה, אנו סבורים שבעת הזו יש תוקף גם לצוואה בעדים שנערכה ונחתמה באמצעות היוועדות חזותית, בהתאם לפרוצדורה שנקבעה לשם כך במקרים המתוארים לעיל, כאשר בהזדמנות הראשונה לאחר חלוף המשבר יקיים המצווה, יחד עם העדים פגישה פיזית לאשרור החתימות על הצוואה.

ייפוי כוח מתמשך

כלי זה נותן חלופה חלקית למינוי אפוטרופוס ומאפשר לאדם לקבוע, עוד בהיותו צלול וכשיר, לקבוע מי יטפל בענייניו הרכשיים, האישיים ו/או הרפואיים וכיצד, כאשר מצבו כבר יהיה כזה שלא מאפשר לו להבין בעניינים מסוימים ולקבל החלטות בקשר אליהם. ככלל, וברגיל, מסמך ייפוי הכוח המתמשך נערך ונחתם בפגישות אישיות ובצוותא עם מייפיה הכוח ומיופי הכוח, ומלווה בהסברים על המותר והאסור במסגרתו וניסוח משותף של ההוראות המתאימות לפעולות של מיופה הכוח. ייפוי הכוח המתמשך חייב להיערך ולהיחתם על ידי עו"ד שהוסמך לכך.

עקב המצב, ביום 24.3.2020 פרסם האפוטרופוס הכללי הודעה לציבור בנושא ייפוי כוח מתמשך ועריכתו בימי משבר הקורונה וההגבלות החלות בגינו, המאפשרות עריכה וחתומה של המסמך גם ללא מפגש פיזי (לקריאת ההודעה המלאה היכנסו לקישור - https://www.gov.il/BlobFolder/news/regulation_24-03-20/he/23-03-20.pdf). ביום 25.3.2020 פרסם האפוטרופוס הכללי הבהרות להוראות אלה (לקריאת ההודעה המלאה היכנסו לקישור - https://www.gov.il/BlobFolder/news/regulation_24-03-20/he/29032020.pdf).

אלו עיקרי ההנחיות לעריכה וחתומה של מסמך ייפוי הכוח ללא מפגש פיזי:

1. בשלב עריכת המסמך התקיימו שיחות וידאו בין עורך הדין לבין הממנה ובין מיופה הכוח באופן שיאפשר מתן הסברים מלאים לגורמים המעורבים והתרשמות בדבר כשירותו ורצונו של הממנה, אף ללא נוכחותו של מיופה הכוח.
2. בשלב החתימה על המסמך עורך הדין יחזה במסגרת שיחות וידאו בחתימה של הממנה ומיופה הכוח על המסמך הפיזי.
3. החתימה צריכה להתבצע על אותו עותק פיסה של ייפוי הכוח המתמשך. כלומר, יש להעביר את העותק הפיסי בין כלל הגורמים שעתידיים לחתום על ייפוי הכוח באמצעות שליח/דואר מאחד לשני. המסמך שתקף הוא אך ורק אותו מסמך פיסה שכולל את כל החתימות המקוריות של הגורמים הרלוונטיים.
4. עורך הדין יציין במפורש על גבי מסמך ייפוי הכוח המתמשך כי הוא נערך בהיוועדות חזותית, במקום המיועד לכך, וכן יצרף הצהרה לגבי הדרך והמועדים שבהם בוצעו שיחות הוידאו לעניין זה (בנוסף שפורסם באתר האפוטרופוס הכללי, מצ"ב בקישור - https://www.gov.il/BlobFolder/news/regulation_24-03-20/he/24-03-20.pdf).
5. הפקדת המסמך תהיה באופן מקוון בלבד על ידי עורך הדין ולא תתאפשר הפקדה על ידי הממנה.
6. בתום תקופת החירום עורך הדין יהיה חייב לקיים מפגש פיזי עם הממנה ומיופי הכוח ולהודיע על כך לאפוטרופוס הכללי (אלא אם ייפוי הכוח ייכנס לתוקף קודם לכן).

הסדרים בין דוריים

שעה שהמצווה הוא אדם בעל נכסים רבים שיש צורך בניהול אקטיבי שלהם, שלעתים כולל התנהלות מול צדדים נוספים, או אז ההסתייעות בעורך דין בעל הבנה מסחרית שילווה את התהליך הוא מובנה, שכן לשם הגשמת מטרת הצוואה כפי רצונו של המצווה עשויים להידרש גם הכנה או שינויים של מסמכי תאגיד ומסמכים נוספים.

בשל מגבלות של מהות וחוק, צוואה ויפויי כוח מתמשך אינם יכולים לפתור את כל הבעיות שעשויות להתעורר במקרים כאלה. במצבים כאלה נדרש לבצע תכנית **מעבר בין דורי** מקיפה ופרטנית שנותנת מענה מקיף לשלל הבעיות העסקיות, כגון: תהליכי קבלת החלטות בחברות (מי מקבל, לגבי מה, באיזה רוב, זכויות וטו וכיוב'); זכויות חתימה פנימיות (בתאגיד עצמו) וחיצוניות (בנקים); הוראות לגבי עבירות מניות (חסימת מניות, זכויות קדימה וכיוב'), הכלכליות והמיסוייות שהנסיבות מעוררות. התייחסות מקיפה זו כוללת הכנסת תיקונים מתאימים בתקנוני חברות רלוונטיות, הסכמים ומסמכים אחרים לפי הצורך.

המידע המפורט במזכר זה הינו מידע כללי ותמציתי בלבד ומוגש כשירות לקהל לקוחותינו, הוא אינו מהווה חוות דעת או ייעוץ משפטי ויש לקבל עצה מקצועית נפרדת בטרם נקיטת פעולה משפטית או אחרת בקשר עם הנושאים אותם סקרנו.

נשמח לסייע ולייעץ בכל שאלה שמתעוררת:

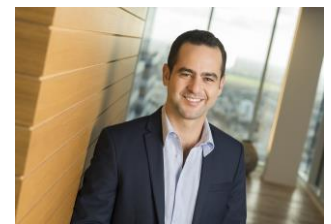
עו"ד אהוד ארד, שותף, ראש מחלקת משפט מסחרי

udi@agmon-law.co.il

עו"ד רועי מיודובניק, מחלקת משפט מסחרי

roeym@agmon-law.co.il

עו"ד דנה רייטבלט, מחלקת משפט מסחרי

danar@agmon-law.co.il

